

การศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยม ในภาพยนตร์เรื่อง
“เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”
ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

A Critical study of the Egoism and the Altruism in The movie
“Pay it forward” of Theravada Buddhist Philosophical
Perspectives

หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา
Mom Anchalee Yugala na Ayudhaya^๑

Received: *July 11, 2019*

Revised: *December 20, 2019*

Accepted: *December 21, 2019*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่องนี้ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารจากการศึกษาวิจัย พบว่าแนวคิดอัตนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทมีความหมายที่ตรงกับความเห็นแก่ตัว ตรงนี้ อันเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำมุ่งกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก ส่วนแนวคิดปรตถนิยมเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำมุ่งกระทำเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือช่วยเหลือสังคมส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติในพุทธปรัชญาเถรวาทเรื่องการให้ทานอันเป็นไปเพื่อประโยชน์ตนเอง ผู้อื่น รวมถึงประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ซึ่งในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท การกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตนเองหรืออัตนิยมนั้นจะเอื้อประโยชน์ให้ผู้อื่นได้ด้วยเพราะจะเกิดผลได้ทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรมต่อตนเองและต่อผู้อื่น และการกระทำที่มุ่งเพื่อประโยชน์ผู้อื่นหรือปรตถนิยมแต่ผู้กระทำก็ได้ประโยชน์ด้วยนั้น ต่างก็มีคุณค่าทางศีลธรรมทั้งสองแนวคิด และผู้กระทำมีเสรีภาพในการเลือกกระทำตามแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง แต่ต้องมีความรอบคอบในการ

^๑ สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email: yugala.anchalee@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0824249295

Philosophy Program, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Thailand Email: yugala.anchalee@gmail.com Mobile Tel. 0824249295

เลือก นอกจากนี้ ยังพบว่า อัตถนิยมกับปรตถนิยมนั้น มีนัยยะแห่งความสอดคล้องที่เสริมต่อกันและกันได้

คำสำคัญ : อัตถนิยม, ปรตถนิยม, พุทธปรัชญาเถรวาท. ภาพยนตร์, เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด

Abstract

The article entitled “A CRITICAL STUDY OF THE EGOISM AND THE ALTRUISM IN THE MOVIE “PAY IT FORWARD” IN THE VIEW OF THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHICAL PERSPECTIVES” has its objective to analyze the egoism and altruism in the movie in the view of Theravada Buddhist philosophical perspectives. This research is a documentary research. The study found that the concept of Egoism is similar to the concepts of Selfishness in Theravada Buddhist philosophy where the doers emphasize on getting their own benefits. The concept of Altruism is similar to the practice of giving alms which emphasizing on getting benefit for both giver and receiver. And any action that would bring us benefits or giving other the benefits while we also benefit from that action are of the moral values in the view of Theravada Buddhist philosophy. The doers have the freedom to choose to act any of these concepts but need to be careful in choosing with wisdom. Both Egoism and Altruism is a consensus of complementary practices that are compatible and can go together.

Keywords: Egoism, Altruism, Theravada Buddhist philosophy, Movie,
Pay it forward

๑. บทนำ

ในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”^๒ ซึ่งดัดแปลงมาจากนวนิยายชื่อ Pay it Forward^๓ ของ แคธริน ไรอัน ไฮด์ (Catherine Ryan Hyde) นักเขียนชาวอเมริกันวัย ๖๒ ปี ที่เขียนจากแรงบันดาลใจที่มีชายแปลกหน้า ๒ คนช่วยชีวิตเธอไว้จากอุบัติเหตุทางรถยนต์^๔

เนื้อหาของภาพยนตร์เป็นเรื่องของครูสอนวิชาสังคมศึกษาที่มอบหมายงานนอกเวลาให้นักเรียนชั้น ม.๑ ไปคิดหาวิธีเปลี่ยนโลกให้ดีขึ้นและให้ลงมือทำตามแนวคิดนั้น วันที่มีการนำเสนอแนวคิดหน้าชั้น เทรเวอร์ แม็คคินนีวัย ๑๒ ปีออกมาอธิบายถึงทฤษฎี Pay it forward หรือห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง ที่ส่งต่อการทำความดีด้วยการช่วยคนอื่นต่อไปเรื่อยๆ เทรเวอร์อธิบายว่าโลกจะเปลี่ยนไปทันทีถ้าทุกคนเข้าร่วมในห่วงโซ่นี้ เริ่มด้วยการที่เขาไปช่วยคน ๓ คน ทั้ง ๓ คนที่เขาช่วยก็ต้องไปช่วยคนอื่นต่ออีก ๓ คน แล้ว ๓ คนนั้นก็ไปช่วยต่ออีกคนละ ๓ คน จาก ๓ กลายเป็น ๙ กลายเป็น ๒๗ ขยายห่วงโซ่ของการทำความดีไปเรื่อยๆ ภายใน ๒

สัปดาห์ จาก ๑ คนที่เริ่มทำ จะเพิ่มจำนวนเป็น ๔,๗๒๘,๙๖๙ คน เป็นห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่องที่ขยายออกไปเรื่อยๆ

เมื่อวิเคราะห์ผ่านมุมมองทางปรัชญา พบว่ามีการเสนอภาพของแนวคิดอัตนิยมและปรตานิยมสอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์เรื่องนี้มากมาย ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัยว่า ท้ายที่สุดแล้ว การกระทำที่ดูเหมือนจะเป็นการทำให้ประโยชน์ผู้อื่นของตัวละครต่างๆ นั้น มีรากฐานมาจากการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือไม่ และหากตัวละครจะเลือกแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งจากทั้งสองแนวคิดนี้ ตัวละครจะเลือกแนวคิดไหน เพราะอะไร ปรตานิยมจะสามารถมีพื้นที่ให้อัตนิยมสอดแทรกอยู่ในสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของเราในการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้หรือไม่ และหากจะกระทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ของตนเอง สิ่งที่จะกระทำนั้นสามารถเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของคนอื่นด้วยได้หรือไม่ หรือว่าการกระทำเพื่อประโยชน์คนอื่น ก็คือการกระทำที่ตนเองได้ประโยชน์ด้วยเช่นกันรวมอยู่ในนั้น และหากจำเป็นต้องเลือกระหว่างอัตนิยมกับปรตานิยม ผู้กระทำจะมีทางเลือกให้เลือกได้แค่ไหน

ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าพุทธปรัชญาเถรวาทมีมุมมองต่อประเด็นปัญหาทั้ง ๔ เรื่องว่าอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เมื่อต้องมีการเลือก เราควรจะเลือกอย่างไร ผู้วิจัยคิดว่าเราควรเลือกอัตนิยม คือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนไว้ก่อน เพราะในท้ายที่สุดถึงเราจะตั้งต้นด้วยการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน แต่การกระทำนั้น ก็สามารถส่งผลที่

^๒Catherine Ryan Hyde. **Pay It Forward: Young Readers Edition.** (15th Anniversary Ed.) . NY: Simon & Schuster, 2014.

^๓https://youtu.be/rv2cQws_5cY
<http://www.catherineryanhyde.com/pay-it-forward/>

ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ด้วย งานวิจัยนี้จะพิจารณาเรื่องนี้ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อแสวงหาคำตอบที่สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ตัดสินการเลือกในแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปในทิศทางที่ดียิ่ง

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนียมและปรตณียม ในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๓ ข้อ คือ

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอัตนียมและปรตณียมในพุทธปรัชญาเถรวาท

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอัตนียมและปรตณียมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”

๑.๒.๓. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนียมและปรตณียมในภาพยนตร์เรื่องนี้ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ ๑. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” และต้นฉบับนวนิยายเรื่อง Pay it forward.

ขั้นที่ ๒. รวบรวมข้อมูลเอกสารทุติยภูมิ คือ เอกสาร งานแปล หนังสือวิชาการงานเขียนทางปรัชญาของนักวิชาการอันเป็นที่

ยอมรับในวงการศึกษาโดยทั่วไป งานค้นคว้าวิจัย วารสารประกอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาวิทยาลัย รวมทั้งอรรถกถาภาษาไทย

ขั้นที่ ๓. ทำการวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อยืนยันข้อสรุป

๔. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ได้ค้นพบประเด็นที่ตอบวัตถุประสงค์ดังนี้ จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เรื่องแนวคิดอัตนียมและปรตณียมในพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่า อัตนียมในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท ถือว่าการกระทำใดจะมีค่าทางศีลธรรมการกระทำนั้นควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเอง เพราะแม้จะเป็นการกระทำที่มุ่งประโยชน์ตน ก็สามารถทำให้เกิดผลได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ เพราะถึงจะทำให้เกิดผลร้ายแก่คนกลุ่มหนึ่ง แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลดีแก่คนอีกกลุ่มหนึ่งได้เพราะอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกุศลกรรมขึ้น และการกระทำที่อาจจะทำให้เกิดผลดีแก่คนกลุ่มหนึ่ง แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลร้ายแก่คนอีกกลุ่มหนึ่งได้เพราะอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอกุศลกรรมขึ้น และแนวคิดอัตนียมในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท มีคุณค่าทางศีลธรรม เพราะนั่นคือแนวคิดของการทำหน้าที่เพื่อพัฒนาตนเองให้เข้าถึงชีวิตที่ดีและนำไปสู่การดับทุกข์ โดยมีคำสอนเป็นเกณฑ์ให้ผู้กระทำเลือกดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญา เช่น การไม่เข้าไปคบหาและควรออกห่างคนพาล คบหาแต่บัณฑิต บุชาบุคคลที่ควรบูชา เลือกสถานที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม สร้างคุณงามความดีด้วยตนเอง มีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต ไม่ทำ

ให้ตนเองเดือดร้อนและไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ส่วนในด้านปรีตถนิยม พุทธปรัชญาเถรวาทมองว่าการให้ทานเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกิดจากทาน เป็นการสมประโยชน์กันของทั้งผู้ให้ทานและผู้รับทาน ปรากฏในพระไตรปิฎกว่าด้วยเรื่องเหตุผลของการให้ทาน ๘ ประการ

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เรื่องแนวคิดเรื่องอัตถนิยมและปรีตถนิยมในภาพยนตร์เรื่องเพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมของตัวละครที่มีการกระทำตามแนวคิดอัตถนิยมและปรีตถนิยมโดยใช้เกณฑ์การตัดสินในการจำแนกว่าการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเป็นการกระทำที่มุ่งเน้นที่ประโยชน์ผู้อื่น แยกแยะแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๑. ตัวละครที่มีแนวคิดปรีตถนิยมมุ่งหวังจะกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เช่น เทเรเวอร์ที่เป็นต้นคิดเรื่องห่วงโซ่แห่งการกระจายต่อความดี เกิดจากการที่ต้องการให้ตนได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของสภาพแวดล้อม หรือการช่วยครูซิโมนด้วยการพยายามจับคู่กับแม่ของตนเอง ก็เพื่อจะทำให้แม่ไม่หวนกลับไปอยู่ในวงจรชีวิตเดิมๆ ที่มีแต่เหล้า ผู้ชายที่ไม่ดี และมีฐานะที่ดีขึ้น จะได้ไม่ต้องทำงานจนไม่มีเวลามาดูแลตนเอง หรือการไปช่วยคนไร้บ้านอย่างเจอร์รี่ ก็มาจากการที่เห็นยายของตนเองเป็นคนไร้บ้าน แต่ไม่สามารถจะไปช่วยยายได้ เพราะแม่ห้ามไว้ การขัดแย้งกับแม่ จะยิ่งทำให้ตนเองโดดเดี่ยว จึงช่วยเจอร์รี่แทน หรือการพยายามช่วยอดัม ก็เพราะเทเรเวอร์เป็นเด็กแปลกแยก ไม่มีเพื่อน มีแต่อดัมคนเดียว เทเร

เวอร์ลิมคิดไปว่าเด็กกลุ่มนั้น ไม่มีที่อยู่ หากเป็นการใช้กำลังกายเข้าต่อสู้กันเพียงอย่างเดียว ไม่นาน ทั้งแม่ ทั้งครูและทีมนักข่าว ก็จะต้องมาช่วย และเรื่องก็จะจบลงด้วยดี หรือเกรซและอาร์ลีนที่ดูจะทำตามใจตนเอง ทั้งเรื่องดื่มเหล้า ทั้งเรื่องคบหาผู้ชาย แต่พอเป็นเรื่องที่ต้องทำเพื่อเทเรเวอร์ เกรซยินยอมที่จะไม่มาชอว์แวงกับหลาน เพื่อไม่ให้หลานเห็นตัวอย่างที่ไม่ดี แต่เมื่ออาร์ลีนทำให้เข้าใจแม่ได้ มาขอแค่อย่าดื่มก่อนไปหาหลาน เกรซก็ยอม อาร์ลีนเอง ถึงจะอยากดื่มเหล้า แต่เพื่อเทเรเวอร์ ก็ยอมเลิก และเมื่อริคก็มีแนวโน้มที่จะทำร้ายลูก ก็ลุกขึ้นมาปกป้องลูก หรือซิดนีย์ จี ที่ในขณะที่รอรับการรักษาในห้องฉุกเฉินจากบาดแผลถูกแทง กลับยินดีเสียสละตัวเองด้วยการช่วยบังคับพยาบาลด้วยปืน ที่รู้อยู่แล้วว่าการกระทำนั้นจะเป็นคดีอุกฉกรรจ์ ต้องติดคุกแน่นอน ธอร์เซน ทนายหนุ่มใหญ่ที่มอบรถให้คริส แชนด์เลอร์ฟรีๆ นั้น ดูจะคิดถึงแต่ประโยชน์ผู้อื่นก่อนประโยชน์ส่วนตน เพราะตอนลูกสาวมีอาการหอบหืดกำเริบก็แสดงอาการห่วงใย หรือครูซิโมนเน็ต ที่ดูจะมีการสอนให้เด็กใช้ความคิดในการทำโครงการที่จะทำให้โลกน่าอยู่มากขึ้น หรือต่อ ยอดความรู้ของเด็กด้วยการใช้คำศัพท์ยากๆ แต่ก็แจกพจนานุกรมให้เด็กไปเปิดหาความหมาย

๒. ตัวละครที่มีแนวคิดอัตถนิยมกระทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น นักข่าวที่ชื่อคริส แชนด์เลอร์ ที่ทำทุกอย่างเพื่อให้ตัวเองได้ข่าวที่เป็นที่สนใจของประชาชน เพื่อสร้างชื่อเสียงและรายได้ให้ตนเอง หรือริคก็ที่ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ ไม่รับผิดชอบครอบครัว พร้อมทั้งจะทำร้าย

ร่างกายและจิตใจของผู้อื่น เพื่อความสุขส่วนตน

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เรื่องแนวคิดอัตนิยมและปรตานิยมในภาพยนตร์เรื่อง เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท จากพฤติกรรมของทั้งสองกลุ่มนี้ พบว่า พฤติกรรมของตัวละครที่ถึงแม้จะแสดงออกถึงแนวคิดอัตนิยม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เช่น คริส แชนด์เลอร์ นักข่าวที่หวังได้รับความนิยมชมชอบ มีชื่อเสียง จากการทำข่าวเรื่องห้วงโศกแห่งการทำความดี ดังนั้น แม้คริสจะใช้อัตตาเป็นตัวเริ่มต้น แต่ก็เป็นปรตานิยมไปด้วย เพราะทำให้คนหันมาใส่ใจคนรอบข้างและเริ่มทำความดีเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกุศลกรรมขึ้น ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทจึงมีคุณค่าทางศีลธรรม ส่วนพฤติกรรมตามแนวคิดปรตานิยม ถึงจะกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยไม่หวังผล แต่ผลที่เกิดจากการกระทำจะเกิดขึ้นเอง ตามเกณฑ์แห่งการทำทาน จึงถือว่าดีงามในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทด้วย

๕. สรุป/องค์ความรู้ใหม่

จากการสืบค้นไม่พบศัพท์ของคำว่า “อัตนิยม” ปรากฏในพระไตรปิฎกเลย มีแค่คำที่ใกล้เคียงหลักแนวคิดอัตนิยมคือคำว่า “อัตตา” ปรากฏอยู่เป็นสำคัญ ดังนั้นในพุทธปรัชญาเถรวาท หากจะมีการกล่าวถึงอัตนิยม จึงมีลักษณะเป็นกิเลส ตัณหา ทำให้เกิดทุกข์แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ อัตนิยมที่เป็นปัจจัยให้เกิดกุศลกรรม และอัตนิยมที่เป็นปัจจัยให้เกิดอกุศลกรรม เพราะอัตนิยมใน

พุทธปรัชญานั้นแม้จะเป็นการกระทำที่มุ่งประโยชน์ตน ก็เกิดผลได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ทำให้เกิดผลร้ายแก่คนกลุ่มหนึ่ง แต่ก็อาจทำให้เกิดผลดีแก่คนอีกกลุ่มหนึ่งได้ เช่น การบริจาคทรัพย์ สิ่งของเพื่อหวังจะได้รับบุญที่หนุนให้ได้ขึ้นสวรรค์เมื่อตายแล้ว หรือได้รับความนิยมชมชอบ มีหน้าตา ชื่อเสียง ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่นในสังคม ซึ่งก็คือการเห็นแก่ตนเอง เพราะจิตที่ตั้งไว้เบื้องต้นเกิดจากการมุ่งประโยชน์ตนเองเป็นหลักก็ตามหลักของพุทธปรัชญาเถรวาทในเรื่องของการให้ทาน การรักษาศีล การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ล้วนมีความมุ่งหวังในประโยชน์แห่งตนเป็นสำคัญ ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าไม่มุ่งหวังประโยชน์ไม่ได้เห็นแก่ผลจากการกระทำเพื่อตน

ส่วนอัตนิยมที่เป็นปัจจัยให้เกิดอกุศลกรรม คืออัตนิยมที่ไม่มีการควบคุมพฤติกรรมที่มุ่งไปในการสร้างประโยชน์เพื่อตนเองนั้นทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น หรือมีผู้ได้รับความเดือดร้อนจากอัตนิยมของเรา หรือทำให้เกิดเรื่องไม่ดีขึ้น ก็ถือได้ว่า การกระทำอันเกิดจากอัตนิมนั้น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดอกุศลกรรมหรือนำไปสู่การประกอบอกุศลกรรมได้ หากไม่มีการควบคุมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เช่น กรณีโรงแรมรอยัลพลาซ่า ที่ตั้งอยู่ที่ จ.นครราชสีมา ถล่มเมื่อวันที่ ๑๓ ส.ค.๒๕๓๖ ยังผลให้มีผู้เสียชีวิตทั้งหมดถึง ๑๓๗ คนและบาดเจ็บ ๒๒๗ คน อันเกิดจากความเห็นแก่รายได้ที่เพิ่มขึ้นของเจ้าของกิจการโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและความเห็นแก่เงินสินบนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้มีการก่อสร้างต่อเติมและในส่วนที่ต้องมีการ

ตรวจสอบ เหล่านี้คืออัตนียมที่ไม่มีการควบคุมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมทำให้กลายเป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดอุทกกรรมได้

พฤติกรรมที่แสดงลักษณะของความเห็นแก่ตัวแล้ว สามารถแบ่งออกได้ ๒ รูปแบบ คือ

๑) ความเห็นแก่ตัวที่มีการแสดงออกโดยตรง

ความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกโดยตรงคือพฤติกรรมความเห็นแก่ตัวที่สามารถมองเห็น โดยความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกโดยตรงนี้จะมีลักษณะ เป็นการแสดงพฤติกรรมที่จะให้ตนเองได้ประโยชน์ แม้ว่าจะเป็นโทษแก่ผู้อื่นก็ทำ ความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกโดยตรงนี้จึงมีผลเดือดร้อนต่อตนเอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงหรือทางอ้อม คนในสังคมส่วนใหญ่จึงตำหนิพฤติกรรมนั้นว่าไม่ดี ไม่เห็นด้วยกับการกระทำนั้น เพราะเจตนาจากการกระทำของผู้ที่มีความเห็นแก่ตัวก็มุ่งตอบสนองประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญนั่นเอง

๒) ความเห็นตัวที่แสดงออกโดยรูปแบบแฝง

ความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกโดยรูปแบบแฝงความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกในรูปแบบแฝงนี้ คนในสังคมอาจจะไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นความเห็นแก่ตัว โดยความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงนี้อาจจะมีลักษณะต่อไปนี้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งได้แก่การถือเชื้อเรา การช่วยผู้อื่นเพื่อประโยชน์บางอย่างของตัวเอง หรือมีลักษณะที่มีคนบางกลุ่มบางพวกได้รับประโยชน์ก็ได้ กล่าวคือผู้ที่มีพฤติกรรมเห็นแก่ตัวนั้นเจตนาที่จะให้ผู้อื่นได้ประโยชน์แต่ทั้งนี้ก็เพียงเพราะว่า เป็นหนทางที่จะทำให้ตนเองได้

ประโยชน์ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม ไม่ได้เกิดจากความจริงใจ เช่น นักการเมืองต้องการให้ตนเองได้รับเลือกเป็น ส.ส. หลายๆ วาระ เมื่อได้มีโอกาสบริหารงาน ก็พยายามดึงงบประมาณมาสู่พื้นที่ของตนให้มากๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ของตนพอใจ และจะได้เลือกตนเองเป็น ส.ส. อีก โดยไม่สนใจว่างบประมาณที่นำลงไปสู่พื้นที่ของตานั้นมีความจำเป็นหรือไม่ มีพื้นที่อื่นที่มีความเร่งด่วนในการใช้งบประมาณมากกว่าหรือไม่ หรือจะเป็นการยุติธรรมต่อประชาชนในพื้นที่ของ ส.ส. คนอื่นหรือไม่ ทั้งๆ ที่งบประมาณนั้นมาจากภาษีของคนทั้งประเทศ ทำให้เกิดความยุติธรรมในการใช้งบประมาณ และเป็นความเห็นแก่ตัวของนักการเมืองที่ไม่กระจายงบประมาณให้ทั่วถึง โดยนำไปใช้ในพื้นที่ยุติของตนเองเท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ไม่ได้เกิดจากความจริงใจในการช่วยเหลือประชาชนโดยส่วนรวม แต่มุ่งประโยชน์เข้าหากลุ่มพวกพ้องของตน เพื่อประโยชน์ของตนอีกต่อหนึ่ง ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้ จะเกิดขึ้นในภาพรวมของสังคมมากกว่ากระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรง ตัวอย่างความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงอีกตัวอย่าง เช่น เราช่วยเหลือผลักดันใครคนหนึ่งให้มีตำแหน่งที่สูงขึ้น โดยการทำผิดระเบียบหรือทุจริต เพราะคนคนนั้นจะได้ช่วยเหลือเราให้มีตำแหน่งที่สูงตามหลังจากที่ได้ช่วยเหลือเขาสำเร็จแล้ว พฤติกรรมเช่นนี้ เราจะพบได้บ่อยในสังคมไทย ผลของความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงนั้น อาจจะมองไม่เห็นอย่างเป็นรูปธรรมหรือชัดเจนนัก แต่มีลักษณะที่สำคัญก็คือ ความเห็นแก่ตัวรูปแบบนี้ส่งผลกระทบต่อภาพรวมของสังคมทั้งหมดมากกว่ากระทบต่อบุคคล โดยแบ่งเป็น

ผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ ดังนี้
ผลกระทบในด้านบวกความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงก็คือ ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ ตัวอย่างเช่น การที่ ส.ส. นำงบประมาณมาลงในพื้นที่ของตนเอง ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความพอใจทำให้เกิดความเจริญแก้ปัญหาของท้องถิ่นทำให้ท้องถิ่นนั้นได้รับการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว ส่วนผลกระทบด้านลบของความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงนั้นอาจจะทำให้สังคมเสียความยุติธรรม เกิดความไม่เท่าเทียมกัน การกีดกันและยังเป็นที่มาของการแบ่งพรรคแบ่งพวกซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย โดยจะเห็นว่าสังคมไทยในปัจจุบันที่มีความแตกแยกปัญหาส่วนหนึ่งก็มาจากความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงนั่นเอง

การเลือกเกณฑ์ที่จะตัดสินอัตรนิยมในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท จะพิจารณาทั้งในระดับจิตใจคือเจตนา การแสดงออกและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น โดยแบ่งเกณฑ์ออกเป็น ๒ ระดับ คือแบบเข้มงวดและแบบอ่อน

สำหรับเกณฑ์การตัดสินแบบเข้มงวดเป็นการพิจารณาอัตรนิยมที่อยู่ในระดับจิตใจและเชื่อว่าอัตรนิยมภายในนี้ จะสร้างแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมภายนอกที่เป็นความเห็นแก่ตัวได้ โดยจะมองว่าการกระทำใดๆ ที่เกิดจากความอยาก ความยึดถือในตัวตน ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวข้องกับผู้อื่นหรือไม่ ล้วนเป็นอัตรนิยมทั้งสิ้น ซึ่งหากใช้เกณฑ์นี้ตัดสิน ทุกคนก็จะเป็นคนเห็นแก่ตัวหมด เพราะยังไม่สามารถละการยึดมั่นถือมั่นในตัวตนได้ ยกเว้นพระอรหันต์ เช่น หลังจากชมละครโทรทัศน์เรื่องบุพเพสันนิวาส ตอนที่มีการเผาทุ่งแม่น้ำ แล้ว

เกิดการอยากรับประทานขึ้นมา จึงพากันชักชวนเพื่อนฝูงขับรถไปหาทุ่งเผาแถวอยุธยา รับประทาน สำหรับคนทั่วไป นี่ไม่ได้เป็นการแสดงถึงอัตรนิยม เพราะไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้ใคร แต่หากใช้เกณฑ์การตัดสินแบบเข้มงวดแล้ว การกระทำเช่นนี้ ส่อให้เห็นว่าผู้กระทำมีความเห็นแก่ตัว เพราะไม่สามารถควบคุมความอยากอันเป็นกิเลสได้ การขับระยะทางไกลไปกินทุ่งเผา ย่อมสิ้นเปลืองพลังงานเชื้อเพลิง ซึ่งคือการทำลายสิ่งแวดล้อม การกินกุ้ง ไม่ใช่การรับประทานเนื้อสัตว์เพื่อให้มีชีวิตรอด แต่เป็นการไปเบียดเบียนชีวิตกุ้งโดยไม่จำเป็น จึงต้องมีการใช้เกณฑ์การตัดสินแบบอ่อนสำหรับอัตรนิยมของปุถุชนคนธรรมดา โดยจะพิจารณาว่าการกระทำใดที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนจนมีผลกระทบต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือไม่ดีต่อผู้รับ

ส่วนแนวคิดปรัตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท สอดคล้องกับการให้ทาน แต่หลักการอาจไม่ตรงกับแนวคิดปรัตถนิยม (altruism) ในทัศนะทางตะวันตก เพราะการให้ทานนั้นมีความเป็นตัวตนหรือมีอัตรนิยม (Egoism) แฝงอยู่ แม้จะเป็นการกระทำเพื่อยังประโยชน์ให้ผู้อื่นหรือช่วยเหลือผู้อื่นก็ตาม แต่สุดท้ายกลับมีผลของการกระทำเช่นนั้นปรากฏอยู่ เช่น เหตุผลการให้ทาน ๘ ประการในพุทธธรรมนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เน้นไปในการกระทำเพื่อตัวเอง (egoism) เพื่อผู้อื่น (altruism) รวมถึงการสมประโยชน์ทั้งสองฝ่ายนั่นเอง อันเป็นประโยชน์โดยรอบด้าน ซึ่งจะสอดคล้องหลักการกับการกระทำประโยชน์ที่ดีงามในการกระทำที่ต้องเป็นไปใน ๓ ส่วน คือ

๑. อัตตัตถะ คือการมุ่งหวังแต่ประโยชน์ตน ประโยชน์ตน, สิ่งที่เป็นคุณแก่ชีวิต ช่วยให้เป็นผู้ดี สามารถพึ่งตน หรือเป็นที่พึ่งแก่ตนได้

๒. ปัตถะ ประโยชน์ผู้อื่น ประโยชน์เพื่อคนอื่น อันพึงบำเพ็ญด้วยการช่วยให้เขาเป็นผู้ดี พึ่งตนเองได้

๓. อุภยัตถะ ประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่าย หรือ ประโยชน์ร่วมกัน

เห็นได้ถึงความหมายที่เป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรมจากเจตนาที่เป็นเหตุให้เกิดการให้การช่วยเหลืออันเป็นการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์นั่นเอง ดังนั้น เมื่อพิจารณาแนวคิดปรัถนียมในทัศนะทางพุทธปรัชญาแล้ว แนวคิดเรื่องของการให้ทานถือเป็นแนวคิดที่ใกล้เคียงมากที่สุดแม้จะไม่ตรงตามทัศนะที่เน้นไปในแนวคิดที่มุ่งกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าตนเองโดยที่ไม่ได้หวังผลตอบแทนใดๆ แต่การให้ทานก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ก่อเกิดการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นขึ้น ทำให้สังคมเกิดการเกื้อกูลพึ่งพาอาศัย มีน้ำใจแก่กันและกัน หากพิจารณาสิ่งที่จะได้ในผลของการให้ทานตามที่หวังในพุทธปรัชญาบางอย่าง เช่น สวรรค์ การสะสมบุญมาเกิดใหม่ในสถานที่ดีแล้ว อาจเป็นเพียงเครื่องล่อให้มนุษย์กระทำเพื่อคนอื่น เพื่อสร้างโลกที่ดีงามตามหลักแนวคิดปรัถนียมแบบฉบับทางพุทธปรัชญาก็เป็นได้

ในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งที่ทำทนายที่สุดสำหรับมนุษย์ คือการต้องเลือกเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งที่จำเป็นต้องเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างการทำเพื่อประโยชน์ตนเองตามแนวคิดอัตตนิยมหรือกระทำเพื่อประโยชน์ของ

ผู้อื่นตามแนวคิดปรัถนียม ถึงมนุษย์จะมีเสรีภาพในการเลือก แต่หากเลือกในเกณฑ์เพื่อประโยชน์ของตนเอง ก็จะทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์ และหากเลือกประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นเกณฑ์ในการเลือก ก็จะทำให้เราเสียประโยชน์ที่พึงได้ เช่น สามิภรรยาคนหนึ่งต้องการจะปลูกบ้านหลังที่สองไว้เพื่อเป็นบ้านพักตากอากาศ ตัวสามีเป็นคนชอบทะเล ชอบเล่นเรือ ชอบออกเรือไปตกปลา แต่ภรรยาเป็นคนชอบภูเขา ป่าไม้ ไม่ชอบทะเล ไม่ชอบแสงแดดและเมาค่อนข้างรุนแรง ภรรยาก็ต้องยอมเสียสละความชอบส่วนตัวตามใจให้สามีซื้อบ้านริมทะเล แล้วตัวภรรยาก็ทนทุกข์อยู่กับสิ่งที่ไม่ชอบตลอดไป ผู้วิจัยคิดว่า ลักษณะแบบนี้ ไม่ได้เป็นทางเลือก แต่เป็นการสนองความต้องการของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า มันคือการลดคุณค่าของตนเองลง ไปจนถึงระดับที่ไม่มีตัวตนต่างหาก เสรีภาพในทางเลือก ควรจะเป็นสิ่งที่มีให้สำหรับผู้ที่มีเสรีภาพเสมอหรือใกล้เคียงกัน การยอมจำนนบนทางเลือกในลักษณะนี้ ผู้วิจัยคิดว่าไม่มีคุณค่าที่จะก่อให้เกิดกุศลกรรมแต่อย่างใด หากตัวภรรยานึกกันด่าสาปแช่งสามีที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ตัวภรรยาคงจะได้รับผลแห่งอกุศลกรรมเป็นแน่แท้

ในกรณีของนางมัทรี ที่ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตัวทั้งหมด ตามพระเวสสันดรไปยังเขาวงกตปรณิบัติรับใช้พระสวามีและสองพระกุมารตามหน้าที่อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เป็นแบบฉบับของนางในวรรณคดีที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติต่างๆ ทั้งการเป็นแม่ที่ประเสริฐของลูกและการเป็นภรรยาที่ดีของสามี คือมีความอ่อนน้อม นอบน้อม และอดทนเป็นภรรยาแม่แบบผู้มีลักษณะเป็น

กัลยาณมิตรของสามีสสนับสนุนเป้าหมายชีวิต อันประเสริฐที่พระสวามีได้ตั้งไว้ แม้เมื่อพระเวสสันดรประทานครองกุมารแก่ชูชกเป็นบุตร ทานพระนางมัทรีก็พลอยอนุโมทนาด้วยแสดงถึงความดีงามของพระนาง ที่ทรงมีน้ำพระทัยศรัทธาในการบริจาคทานเช่นเดียวกับพระเวสสันดร กรณีนี้ ทั้งนางมัทรีและพระเวสสันดรตั้งเป้าหมายแห่งประโยชน์สูงสุดไว้ที่เดียวกัน นั่นคือไปให้ถึงเป้าหมายด้วยกัน แต่บนทางเลือกนี้ สองพระกุมาร พระกัณหาและพระชาลี เห็นด้วยกับทางเลือกของพ่อกับแม่หรือไม่ ยินดีและอนุโมทนาไปด้วยกับการมุ่งมั่นที่จะสร้างทานบารมีของพระเวสสันดรหรือไม่ ความเป็นเด็ก เมื่อรู้ว่าภัยจะมาถึงตัว พ่อจะยกตนเองให้ขอทานไป กว้างหนีนกทั้งพี่น้อง

ผู้วิจัยเห็นว่า การจะเลือกกระทำใดๆ ตามแนวคิดไหนก็ตาม หากเป็นการเลือกบนฐานของประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ควรจะเลือกด้วยความรอบคอบและหากทางเลือกนั้นเป็นการบังคับฝืนใจตนเอง ก็ต้องเลือกด้วยอารมณ์ที่ควบคุมให้ปล่อยวางและทำใจยอมรับได้ในระดับหนึ่ง เพื่อจะได้ไม่ต้องลดคุณค่าของตนเองลงไปถึงระดับที่จิตใจเศร้าหมองจากการเลือกนั้น และหากจะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่นนั้น ก็ยังต้องกระทำอย่างรอบคอบ และควรจะให้เสรีภาพในการเลือกของผู้ที่จะได้รับประโยชน์นั้นว่าต้องการให้ช่วยหรือไม่ หรือตัดสินใจด้วยปัญญาว่าควรจะช่วยแบบไหน เช่น เห็นคนจรจัด ผอมแห้งนอนข้างถนน ก็ควรพิจารณาว่าเขาต้องการอะไร อาหารเพื่อประทังชีวิตหรือเงินไปซื้อยาเสพติดมาเสพย์ ถ้าให้อาหาร อย่างน้อยเขาก็จะอิ่มท้องไปอีกวัน หรือเห็นวัดป่าเล็กๆ

มีกุฏิ 2 หลัง และศาลาอเนกประสงค์ขนาดย่อมอยู่กลางเขา คนที่ไปเห็นเกิดศรัทธา ไปกราบพระบอกว่าจะมาสร้างวัดให้ดังงาม แล้วจัดแจงสั่งสร้าง ศาลา โบสถ์วิหารใหญ่โต สร้างกุฏิติดแอร์เพิ่มอีกเป็นแถว จากวัดป่าที่เงียบสงบ กินอยู่อย่างเรียบง่าย เพื่อการละวางกลายเป็นวัดที่ดูหรูหรา ทั้งปัญหาสารพันไว้ให้พระแก้ไขต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการดูแล ค่าน้ำค่าไฟ การซ่อมบำรุง

จริงอยู่ ที่ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท มนุษย์มีโอกาที่จะเลือกการกระทำที่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม จะดีจะชั่วอยู่ที่ตัวเราเลือกในเรื่องจาคะหรือการให้ทาน ใครทำได้มากก็ทำ แต่ถ้าทำไม่ได้มากก็ทำเท่าที่ทำได้ ในฐานะผู้กระทำ เราควรที่จะเลือกทางที่ตนเองเสียประโยชน์ในระดับที่พอยอมรับได้ เพราะหากเราเลือกการเสียประโยชน์ส่วนตนโดยสิ้นเชิง จนถึงขั้นยอมสละชีวิต ก็อาจจะเข้าข่ายในเรื่องการกระทำเหนือหน้าที่ เพราะสุดท้ายแล้ว มนุษย์ก็ไม่ควรที่จะเสียสละอย่างนั้น ยกเว้นในกรณีที่ยากจะมีชีวิตอยู่เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เช่น พระโพธิสัตว์ นักรบบุญเทเรซ่า วีรบุรุษอย่างจำเริญ ซึ่งแน่นอน การเสียสละประโยชน์ส่วนตนโดยสิ้นเชิงแบบนี้ จำเป็นที่จะต้องจัดการไม่ให้ผู้ที่อยู่เบื้องหลังเดือดร้อนไปด้วย

แนวคิดห่วงโซ่แห่งการทำความดีเป็นแนวคิดของการทำความดีต่อเนื่องที่เข้าใจง่าย ปฏิบัติได้ไม่ยาก หากมีการนำมาปฏิบัติจริงในสังคม ก็อาจจะเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ๓ ข้อของห่วงโซ่แห่งการทำความดีแบบในภาพยนตร์ที่ต้องทำในสิ่งที่ยาก ต้องเป็นเรื่องใหญ่ระดับเปลี่ยนชีวิตคน ต้องเป็นสิ่งที่คนที่จะได้รับการ

ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ และแทนที่จะกำหนดให้ทำดีต่อไปอีก ๓ คนนั้น ผู้วิจัยเสนอให้เป็นการทำความดีต่อผู้อื่นโดยไม่จำกัดความยากง่ายและจำนวนคน เริ่มทำความดีที่ตนเองก่อน แล้วต่อเนื่องออกไปสู่คนใกล้ตัว

ในปฐมเทศสูตร พระพุทธเจ้าตรัสสอนหลักธรรมที่เป็นหลักปฏิบัติของคนดีที่เรียกว่า วัตรบท ๗ ที่ทำให้หม่ฆมานพผู้ปฏิบัติได้ผลบุญส่งให้เป็นถึงพระอินทร์ได้ วัตรบท ๗ ประการประกอบด้วย

(๑) เราพึงเลี้ยงมารดาบิดาจนตลอดชีวิต

(๒) เราพึงประพฤดิอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูลจนตลอดชีวิต

(๓) เราพึงพูดวาจาอ่อนหวานตลอดชีวิต

(๔) เราไม่พึงพูดวาจาส่อเสียดตลอดชีวิต

(๕) เราพึงมีใจปราศจากความตระหนี่อันเป็นมลทินอยู่ครองเรือน มีการบริจาคอันปล่อยแล้ว มีฝ่ามืออันชุ่มยินดีในการสละ ควรแก่การขอ ยินดีในการแจกจ่ายทานตลอดชีวิต

(๖) เราพึงพูดคำสัตย์ตลอดชีวิต

(๗) เราไม่พึงโกรธตลอดชีวิต ถ้าแม้ความโกรธพึงเกิดขึ้นแก่เรา เราพึงกำจัดมันเสียโดยฉับพลันทีเดียว

วัตรบท ๗ เป็นหลักธรรมที่สอดแทรกอยู่ในวัฒนธรรมของคนไทยมานาน อย่างน้อยที่สุด ๔ ใน ๗ ข้อนี้ เราได้รับการอบรมสั่งสอนมาตลอด ให้กตัญญู มีสัมมาคารวะ พูดจาอ่อนหวาน และหมั่นให้ทาน เมื่อประโยชน์สูงสุดของการปฏิบัติตามวัตรบท ๗ คือการได้ขึ้นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ได้เป็นถึงพระอินทร์ การเผยแพร่หลักธรรมที่ทำได้ง่ายตายและเป็นที่คุ้นเคยในวัฒนธรรมไทยนี้ น่าจะทำให้ผู้คนหันมาทำดีมากขึ้น

บรรณานุกรม

๑. พระไตรปิฎกและหนังสือภาษาไทย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย.** พิมพ์ครั้งที่ ๔๐.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, ๒๕๕๗.

สมภาร พรหมทา, ชีวิตกับความขัดแย้งปัญหาจริยธรรมในชีวิตประจำวัน, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

พระมหาสุวิทย์ วิษุเดชโก. ทานก้าวแรกแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๔. ปทุมธานี :

บริษัทฟองทองเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, ๒๕๔๑.

วศิน อินทสระ. **พุทธปรัชญาเถรวาท.** พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์,

๒๕๓๗.

๒. หนังสือภาษาอังกฤษ

Catherine Ryan Hyde. **Pay It Forward: Young Readers Edition.** (15th Anniversary Ed.). NY: Simon & Schuster, 2014.

Nagel, T. **The Possibility of Altruism.** New York: Oxford. 1970.

